

ת"פ 36251/05/21 - אליהו בן הראש נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 36251-05-21 מדינת ישראל נ' בן הראש
תיק חיצוני: 4894/18

מספר בקשה: 2

בפני כבוד השופטת ג'ויה סקפה שפירא
מבקש אליהו בן הראש באמצעות עו"ד נטע לוי
נגד מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (פלילי)
משיבה
החלטה

רקע עובדתי

1. נגד המבקש הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת גניבה לפי סעיף 383(א)(1) בנסיבות סעיף 383(ג)(1)(ד) לחוק העונשין התשל"ז-1977. על פי המתואר בכתב האישום, ביום 14.11.17, בנסיבות שאינן ידועות, הופקדה לחשבונו של המבקש המחאה גנובה על סך 57,181.44 ₪. בהמשך, הגם שהמבקש ידע שההמחאה לא יועדה לו וכי הכסף אינו שלו, וכי ניתן באמצעים סבירים לגלות את בעל ההמחאה, הוא משך בהזדמנויות שונות את כספי ההמחאה מחשבונו ועשה בהם שימוש לצרכיו שלו או של אחר שאינו בעל ההמחאה.

2. לפני בקשה מטעם המבקש למסירת מידע ומסמכים לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982.

המבקש עותר לקבל מידע על כל המקרים שבהם הוגש כתב אישום בשנים 2019-2021 בעבירת גניבה שבוצעה בנסיבות סעיף 383(ג)(1)(ד) הנ"ל ובנסיבות דומות למקרה דנן, לצד ציון נסיבות ביצוע העבירה, סכום הכסף שהופקד, מידע האם יוחסו לנאשמים בהם עבירות נוספות מלבד הגניבה, העתק מכתבי האישום תוך ציון בית המשפט שאליו הוגש כתב האישום ומספר התיק.

בנוסף עותר המבקש לקבל כל נוהל "רשמי או שאינו רשמי" של המשטרה, הפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה, הנוגע להעמדה לדין בגין סירוב להשיב כספים שהתקבלו בטעות במערכת הבנקאית. על פי הנטען בבקשה, המידע נחוץ לצורך ביסוס טענת אכיפה בררנית כלפי הנאשם. ב"כ הנאשם טענה כי ערכה חיפוש במאגרים, אך לא הצליחה למצוא מקרים נוספים שבהם הוגש כתב אישום בנסיבות דומות, אך הוצגו ארבע דוגמאות להליכים שבהם הנושא טופל באפיקים אחרים. עוד נסמכה ב"כ הנאשם על נייר עבודה של מרכז המחקר והמידע של הכנסת שהוכן עבור וועדת הכנסת לפניית הציבור על רקע פניה בנושא דומה, ובו נכתב כי על פי נוהלי הטיפול של הבנקים בנושא, הבנק רשאי להפר את החיסיון הבנקאי ולהעביר את פרטיו של המקבל ללקוח שאמור היה לקבל את הכסף, על מנת שהאחרון יוכל לנקוט בהליכים משפטיים נגד המקבל ונגד הבנק המזוכה, בעוד שאין כל אזכור בעניין זה להליכים פליליים. נטען כי

העמדה לדין פלילי בנסיבות מעין אלה היא עניין חריג, בשעה שקיים הליך חלופי שניתן לנקוט בו, ועל כן העמדתו של המבקש לדין היא מפלה ובלתי צודקת. ב"כ המבקש הציגה, כאמור, רשימה של ארבעה פסקי דין בהליכים אזרחיים, המהווים, לטענתה, דוגמא לכך שלצורך אכיפת השבת הכספים ננקטו הליכים אזרחיים, וטענה כי מדובר בתשתית ראייתית ראשונית שיש בה כדי לסתור את חזקת תקינות המנהל ולהצדיק חיוב המשיבה במסירת החומר.

3. המשיבה מתנגדת לבקשה. בתגובתה של המשיבה נטען כי עומדת לה חזקת התקינות המנהלית וכי זו לא נסתרה ולא הועמדה תשתית ראייתית ראשונית המלמדת על אכיפה בררנית. עוד נטען, כי לא די בכך שב"כ המבקש לא הצליחה לאתר תיקים דומים שבהם הוגשו כתבי אישום, ואף אין די באיתור תיקים שבהם הוגשו תביעות אזרחיות, כדי לבסס תשתית ראייתית מספקת לחיוב המשיבה במסירת מידע על תיקים אחרים. בהקשר זה נטען כי קיומם של הליכים אזרחיים אינו שולל קיום הליכים פליליים, וגם אם לא נפתח הליך פלילי, כלל לא הוכח שהמקרים שבהם מדובר אמנם הובאו לפתחן של רשויות האכיפה. המשיבה הציגה שני מקרים שבהם הוגשו כתבי אישום בשנים 2015 ו-2016 בעבירת גניבה במציאה של מכשירי טלפון נייד, אשר שוויו נמוך במידה רבה מן הסכום שהמבקש מואשם בגניבתו. המשיבה הוסיפה וטענה כי במקרה דנן העמדתו של המבקש לדין נעשתה משיקולים ענייניים בלבד, ובהם היקפה המשמעותי של הגניבה, הקלות הרבה שבה יכול היה המבקש לאתר את בעל הכספים והעובדה כי הכספים לא הושבו עד היום. עוד טענה המשיבה, כי ערכה "בדיקה" אל מול חטיבת התביעות במשטרת ישראל, והובהר לה כי אין דרך לקבל את הנתון המבוקש, שכן התביעה המשטרית מייחסת בכתבי האישום בעבירות גניבה את הסעיף העונשי בלבד (סעיף 384 לחוק העונשין) ולא את סעיף ההגדרות על חלופותיו השונות (סעיף 383 לחוק), ועל כן שלילת הנתונים ממערכת התביעה המשטרית תניב מידע בדבר כל התיקים שהוגשו באשמת גניבה ללא האבחנה הקונקרטית שאליו התייחס המבקש בבקשתו.

לבסוף טענה המשיבה, כי לא ידוע לה על הנחייה או נוהל רשמיים הנוגעים להעמדה לדין בגין "סירוב להשבת כספים שהתקבלו בטעות במערכת הבנקאית", וטענה כי מכל מקום המבקש לא הואשם בכספים שהתקבלו "בטעות" אלא בכספים שהתקבלו בדרך שאינה ידועה, וכי דבר העבירה אינו אי השבת הכספים, אלא עשיית שימוש בהם על ידי המבקש בשעה שידע כי אינם שלו ולא יועדו לו.

4. המבקש השיב לתגובת המשיבה ובה חזר על טענותיו כי עמד בנטל הראשוני הנדרש ממנו לצורך חיוב המשיבה במסירת הנתונים, כי הציג מספר מקרים בהם ננקטו הליכים אזרחיים והמשיבה לא התייחסה בתגובתה לשאלה האם במקרים שהציג ננקטו גם הליכים פליליים, בדיקה שהייתה יכולה לערוך באופן מהיר ופשוט במערכות התביעה ובכך לא סתרה את הטענה כי ישנה תשתית ראייתית ראשונית להוכחת טענת הגנה מן הצדק. המבקש טען, כי בניגוד לטענת המשיבה שלפיה התביעה אינה מסווגת את עבירות הגניבה לסוגיהן על פי סעיף ההגדרות, המשיבה כן הצליחה לאתר תיקים העוסקים בגניבה במציאה, ואף על פי כן, טען כי לא ניתן להשוות בין גניבת מכשיר טלפון, עבירה שיש לגביה הנחייה קונקרטית של ראש חטיבת התביעות, ואשר לגביה ננקטים הליכים פליליים באופן תדיר, לבין אי השבת סכום שהופקד בחשבון הבנק.

לבסוף נטען, כי דווקא העובדה שלא מוכרים נוהל או הנחייה רשמיים בנוגע להעמדה לדיון בגין סירוב להשבת כספים שהתקבלו בטעות במערכת הבנקאית, מחדד את הצורך במסירת נותני העמדה לדין, שכן הדבר מלמד, על פי הנתען, על העדר מדיניות עקבית של הרשות באכיפה ובהעמדה לדין ביחס למקרים אלה.

דין והכרעה

5. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים ואת הכללים שנקבעו בעניין זה בהלכה הפסוקה, מצאתי כי אין מקום להיעתר לבקשה.

6. המבקש לא עמד בנטל הראייתי הראשוני הנדרש לצורך חיוב המשיבה במסירת נתונים. העובדה שבארבעה מקרים שאותרו על ידי המבקש (הנפרשים על פני פרק זמן של כשלוש-עשרה שנה) ננקטו הליכים אזרחיים, אין פירושה כי לא ננקטו הליכים פלייליים, והמבקש לא הציג כל ראיה בעניין זה.

טענת המבקש כי היה על המשיבה להראות כי באותם מקרים שאליהם התייחס ננקטו גם הליכים פלייליים היא למעשה התפרקות של המבקש מהנטל הראשוני שמוטל עליו להראות כי במקרים דומים נהגה התביעה באופן שונה. ודוק, אף אם המבקש היה מראה כי לא ננקטו באותם מקרים הליכים פלייליים, אין בכך כדי להצביע על אכיפה בררנית, שכן לא מן הנמנע כי משעה שהבנקים השיבו ללקוחות את הכספים שהתקבלו "בטעות", לא הייתה לאותם לקוחות כל מוטיבציה להגיש גם תלונה למשטרה ודבר ביצוע העבירה כלל לא נודע לרשויות האכיפה.

7. מעבר לצורך אומר, כי גם עיון בארבעת התיקים שאליהם הפנה המבקש, מלמד כי ברובם הנסיבות אינן דומות למקרה דנן. כך למשל בתא"מ (י-ם) 59108-12-13 **הבנק הבינלאומי נ' וייל** נדחתה תביעתו של הבנק להשבת הכספים, אשר התקבלו בחשבון הנתבע בנסיבות, אשר ספק אם מקימות את יסודות עבירת הגניבה. גם בע"א (ת"א) 49755-02-18 **סבח נ' הבנק הבינלאומי הראשון בע"מ**, טען הנתבע לזכות בכסף שהופקד בחשבונו, טענה שגם אם נדחתה בסופו של יום על ידי בית המשפט, לא הייתה נטולת יסוד, בעוד שבמקרה דנן לא קמה טענה דומה למבקש, ואילו חיפוש פשוט במאגרים המשפטיים מלמד כי נגד המערער בע"א (ת"א) 2048/05 **פלקסר נ' בנק לאומי לישראל בע"מ** נוהלו הליכים משפטיים ענפים ורבים אל מול מעסיקו לשעבר, בעל הכספים שהופקדו לחשבון הבנק שלו, ובכלל זה גם הוגשה תלונה למשטרת ישראל (על אודות עבירות נוספות שבהן נחשד) אך התיק נסגר מחוסר ראיות (ראו רע"א 775/11 **פלקסר נ' מדינת ישראל ואח'** (פורס בנבו 11.8.14)).

8. העובדה כי גם ארבע הדוגמאות הבודדות שאליהן התייחס המבקש בבקשתו הם תיקים ששניים מהם מלפני כעשור שנים ואחד מהם מלפני כשבע עשרה שנים, עשויה דווקא לבסס מסקנה שלפיה תופעה של סירוב להשבת כספים שהופקדו לחשבון הבנק לזכות מי שאינו בעל הכספים, אינה תופעה כה נפוצה, וכי הקושי לאתר מקרים דומים אין מקורו בטעמים של אכיפה בררנית, אלא דווקא במיעוט תלונות ומיעוט מקרים. בכך אין די כדי לבסס טענת אכיפה בררנית או כדי להקים תשתית ראשונית לאפליה, המצדיקה חיוב המשיבה במסירת מידע.

9. אוסיף, אף זאת למעלה מן הצורך, כי גם אם היה המבקש מצליח להעמיד תשתית ראייתית ראשונית לקיומה של אכיפה בררנית, לא היה בכך כדי להצדיק מסירת מרבית הנתונים המבוקשים ואפילו לא את חלקם.

אכן, טענת המשיבה כי ערכה "בדיקה" אל מול חטיבת התביעות במשטרת ישראל היא טענה כללית, וממצאי ה"בדיקה" הנטענת אינם מגובים בשום מסמך שראוי היה לגבותם בו (כמו למשל מזכר מאת יחידת המחשוב המתאר את האופן שבו ניתן להזין סעיפי עבירה בכתבי האישום שמוגשים על ידי התביעה המשטרתית). עם זאת, בכך אין די, שכן הבקשה

העיקרית של המבקש היא לקבל מידע על כל כתבי האישום שהוגשו בנסיבות דומות. לבד מן המאמץ הרב והבלתי סביר הכרוך בבירור עובדותיו ונסיבות ביצוע העבירה בכל תיק ותיק, מידע על כתבי אישום שהוגשו אין בו כדי לסייע למבקש לבסס טענת אכיפה בררנית, שכן המידע הרלבנטי לעניין זה, ואשר כלל לא התבקש על ידי המבקש, הוא מידע על היקף התלונות שהוגשו למשטרה ביחס לעבירות אלה והיקף התיקים שנסגרו ללא העמדה לדין. מיעוט כתבי אישום כשלעצמו אין בו כדי ללמד על אכיפה בררנית או על אפליה, וייתכן כי הוא נובע, כאמור, ממיעוט תלונות או מיעוט מקרים דומים באופן כללי. בנסיבות אלה, אף אם היה המבקש מציג תשתית ראייתית ראשונית שהיה בה כדי לחייב את המשיבה במסירת מידע, לא היה מקום לחייבה במסירת המידע המבוקש במקרה דנן, אשר אינו רלבנטי להוכחת הטענה.

10. המשיבה הודיעה כי לא מוכר לה נוהל של רשויות האכיפה הנוגע להליכים שבהם יש לנקוט במקרים דומים, ולו הייתה מתחייבת מסירת מידע, די היה בכך. מכל מקום, העובדה שאין בנמצא נוהל שכזה, אין משמעותה כי האכיפה בעניינים מעין אלה נעדרת מדיניות סדורה וברורה, ולא מן הנמנע כי הדבר נובע מתוך מיעוט המקרים שבהם מבוצעת לכאורה עבירת גניבה בנסיבות דומות, אשר כשלעצמו אינו מחייב קיומם של נוהל כתוב ומדיניות אכיפה, מעבר למדיניות הגשת כתבי האישום הכללית שכלליה מותווים בהנחיות הכלליות של היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה.

11. לנוכח האמור לעיל, הבקשה נדחית.

12. המזכירות תעביר העתק ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, ב' כסלו תשפ"ג, 26 נובמבר 2022, בהעדר הצדדים.